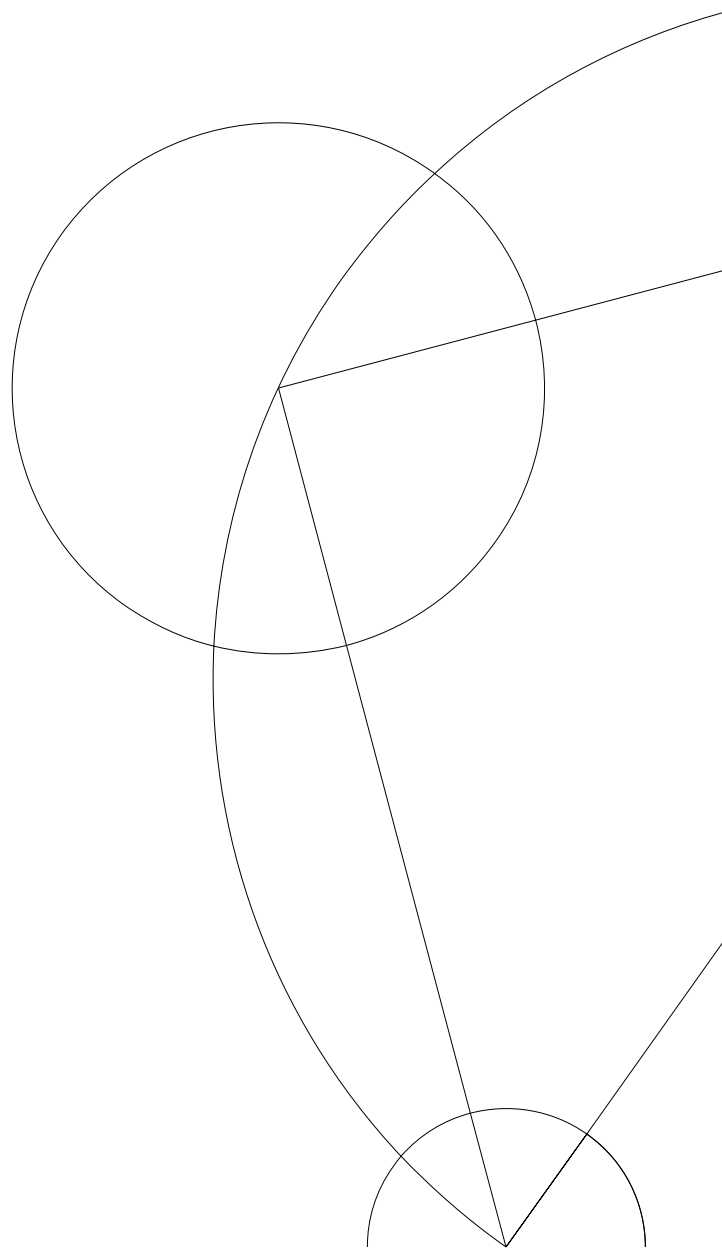

Evaluering af Projekt Grøn Generation

Anden delrapport 2015

Indholdsfortegnelse

INDLEDNING	5
Datamaterialet	6
Læsevejledning.....	6
KOMMUNERNES FORLØB.....	6
Fredericia kommune	6
2014 (år 1).....	6
2015 (år 2).....	7
Horsens kommune	7
2014 (år 1).....	7
2015 (år 2).....	8
Hvidovre kommune	8
2014 (år 1).....	8
2015 (år 2).....	8
Høje Taastrup	9
2015 (år 1).....	9
Kolding kommune	9
2014 (år 1).....	9
2015 (år 2).....	9
Lejre kommune.....	10
2014 (år 1).....	10
2015 (år 2).....	10
Næstved kommune.....	11
2014 (år 1).....	11
2015 (år 2).....	11
Randers kommune.....	11
2014 (år 1).....	11
2015 (år 2).....	12
Sønderborg kommune	12
2014 (år 1).....	12
2015 (år 2).....	12
Vallensbæk Kommune	13
2015 (år 2).....	13
ANALYSE PÅ TVÆRS AF KOMMUNER	13
Projektets synlighed på kommunens hjemmeside	13
Metoden ”Brugerdrevet design”	14

Samarbejde og netværk	16
Kommunale strukturer - samarbejde mellem forvaltninger	16
Netværk.....	19
Følgegruppe	22
Den Nationale Inspirationsgruppe.....	25
Rollen som Grøn Generationkoordinator	25
Udvikling af UBU-aktiviteter.....	27
Udvikling af strategi	28
KONKLUSION.....	29
Anbefalinger	30
BAGGRUNDSLITTERATUR	32
BILAG 1: UDVIKLING AF UBU-AKTIVITETER I KOMMUNERNE	33
BILAG 2: KOMMUNERNES UDVALGTE UDFORDRINGER FREMLAGT VED MIDTVEJSSEMINAR MAJ 2015.....	37

Indledning

Formålet med evalueringen af projekt Grøn Generation (GG) er at opsamle viden og erfaringer fra de deltagende kommuner i perioden 2014-2016 med fokus på de langsigtede virkninger af kommunernes arbejde med at udarbejde en strategi for Uddannelse for Bæredygtig Udvikling (UBU).

Evalueringen af GG har til formål at:

- A. uddrage og kortlægge i hvilket omfang det er lykkedes de deltagende kommuner at udvikle og udnytte kommunale strategier, strukturer og initiativer til fremme af UBU og
- B. opsamle og formidle ”good practice”.

Evalueringen har 4 fokuspunkter:

1. Grøn Generation Koordinatorerne (GGK) og følgegruppernes sammensætning og arbejde.
2. Opbygning af kommunale strukturer til fremme og koordinering af UBU.
3. Konkrete forandringer i kommunernes arbejde med UBU.
4. Bæredygtigheden af ovenstående.

Undersøgelsen er af ressourcemæssige årsager begrænset til kun at inddrage GGK fra de medvirkende kommuner og inddrager således ikke de mange andre vigtige aktører i projektet. Den samlede evaluering løber over tre år og afsluttes med en rapport i 2017. Der gennemføres årlige undersøgelser baseret på telefoninterviews med en semistruktureret interviewskabelon. Skabelonen dækker følgende konkrete temaer, som vil kunne justeres fra år til år for at imødekomme udviklingen i projektet.

Årets temaer var:

- Synlighed af GG i kommunerne
- UBU-aktiviteter i kommunen
- GGKs opfattelse af egen rolle og egne vilkår
- Kendskabet til den Nationale Inspirationsgruppe (NI)
- GGKs netværk
- Anvendelsen af metoden ”Brugerdrevet design”
- Tegn på effekter af projektet

Hver enkelt kommunes måde at arbejde med projektet på er unik. Kommunerne når projektets mål og leverancer i forskellig hastighed og har forskellige tilgange til hvilke målgrupper GG skal ramme og hvilke aktiviteter GG skal dække. I denne delrapport 2 af evalueringen er der primært lagt vægt på hvorledes GGK har valgt at arbejde med GG under de vilkår, der har været i de enkelte kommuner. Dette fokus er valgt for at have materiale til at finde eksempler på ”good practice” ved projektets afslutning.

Datamaterialet

Årets datamateriale består af telefoninterviews med 17 koordinatore fra 10 kommuner, foretaget i marts og april 2015, samt observationer fra midtvejsseminaret den 6. maj 2015. Koordinatorer fremstår i anonymiseret form.

Én kommune er trådt ud af projektet (Horsens) og to er kommet til (Høje Taastrup og Vallensbæk) siden sidste års undersøgelse. (Datamaterialet indeholder dog interview med koordinatore fra Horsens). Derudover har der i nogle kommuner været udskiftning af GGK, hvilket indebærer at nogle koordinatore er nye, selvom kommunen har deltaget fra projektets start.

Data fra telefoninterviewene blev optaget og skrevet ind i et spørgeskema tilpasset til undersøgelsen, hvor essensen fra interviewene blev samlet for at skabe overblik over materialet og for at muliggøre både kvalitativ og kvantitativ sammenligning såvel på tværs af kommunerne som over projektets løbetid. Umiddelbart efter hvert interview blev de noter der var taget gennemgået og data suppleret, så alle relevante spørgsmål blev besvaret så godt som muligt.

Det skal pointeres at antallet af respondenter er for begrænset til at foretage egentlige statistiske analyser af de kvantitative data, og den kvantitative del tjener da også udelukkende det formål at få overblik over svarene. De simple kvantitative analyser der foreligger i rapporten, er lavet på baggrund af respondenternes svar på en firepunktsskala (1-4). På skalaen svarede 1 til *lidt* og 4 til *meget*.

Læsevejledning

Indledningsvis beskrives hver enkelt kommunes projekforløb indtil nu, med fokus på nøgleområder som det tværsektionelle samarbejde, arbejdet med følgegruppen, hvilke UBU-aktiviteter der har været i kommunen, og om koordinatorene kunne pege på tegn på effekter af projektet. Dernæst følger en analyse af temaer på tværs af kommuner, for at skabe et overordnet indtryk af hvor langt kommunerne er kommet med projektet. Rapporten afsluttes med en konklusion på årets undersøgelse og anbefalinger til det fremtidige arbejde med projektet.

Kommunernes forløb

Hver enkelt kommunes forløb og koordinatorenes arbejde med projekt Grøn Generation bliver i dette afsnit kort ridsset op. Dette kan give et indtryk af hvordan projektet bliver grebet an i kommunerne, samt hvilke forskellige vilkår koordinatorene har. Fokus er primært på det tværsektionelle samarbejde, arbejdet med følgegruppen, hvilke UBU-aktiviteter, der er i kommunen, og om der er tegn på effekter af projektet, men også udformning af strategi, projektets synlighed og politisk opbakning vil blive berørt. Derudover nævnes kommunernes udfordringer med at arbejde med projektet.

Fredericia kommune

2014 (år 1)

Koordinatorerne fra Fredericia kommune har været tilknyttet projektet fra starten. De havde forankring i hhv. Natur- og Miljøforvaltningen og Børne- og Ungeforvaltningen. Samarbejdet

mellem de to forvaltninger havde ikke tidligere været formaliseret og blev betegnet som samarbejds*muligheder* og ad hoc-samarbejde. Koordinatorerne oplevede stor politisk opbakning til projektet, men at de havde ringe tid til rådighed til at arbejde med det. Den største udfordring for dem var at få projektet implementeret og gjort interessant for aktørerne. Styregruppen (følgegruppen) var identificeret med navngivne personer. Af UBU-relaterede aktiviteter havde Fredericia kommune hidtil haft Naturvidenskabsfestival og Klimatopmøder for de ældste klasser. Kommunen havde ikke en UBU-strategi, men der var afsat mødetidspunkter til det. Projektet fandtes endnu ikke på kommunens hjemmeside, men der var planer om det. Til gengæld havde der været omtale af projektet i den lokale avis.

2015 (år 2)

Samarbejdet havde det forgangne år været rigtig godt, og det havde også effekter som rakte udover projektet. Som eksempel var der, på skolerne, både sket nogle tekniske nyskabelser på affaldssorteringsområdet, og affaldssortering var blevet en del af undervisningen. Projektet fandtes på kommunens hjemmeside, men der var ingen presse omkring det. Koordinatorerne vurderede at projektet skred langsomt fremad. Udover folkeskolerne forsøgte de også at få daginstitutioner og ungdomsuddannelser integreret i det. Koordinatorernes strategi var at fortælle aktørerne at projektet indeholdt elementer af tiltag, som skolerne gør i forvejen, så det ikke ville blive en ny arbejdsopgave. Udfordringerne var at finde det rigtige tidspunkt for implementering og at få uddannelsesinstitutionerne til at lave en sammenhæng i undervisningen for UBU.

Følgegruppen blev nu betegnet som en *interessentgruppe*. Denne gruppe havde koordinatorerne afholdt et møde med. Der havde også været afholdt mindre møder med enkelte interessenter. Derudover fandtes der også en styregruppe. Interessentgruppen blev brugt til at skabe kontakt mellem virksomheder og uddannelsesinstitutioner, og til at virksomheder kunne finde ud af, hvilke behov uddannelsesinstitutionerne havde. Virksomhederne blev brugt som led i *Åben skole*. Der var ikke sket ændring i art og antal af UBU-aktiviteter i kommunen, men koordinatorerne mente aktiviteterne havde fået bredere appel. Begge koordinators oplevede god politisk opbakning i kommunen, og de fik politikere med fra begge forvaltninger til midtvejsseminaret. Begge koordinators oplevede at de brugte en del tid på projektet, men at det var muligt for dem at få det til at passe ind i deres øvrige arbejdsopgaver.

Sammenfattende Fredericia: Projektet skrider fremad, der er politisk opbakning og der er kontinuitet blandt koordinators. De bruger de strukturer der findes (*Åben skole*, UBU-aktiviteter) til at give projektet en platform. Samarbejdet mellem forvaltningerne har afsmittende effekt.

Horsens kommune

2014 (år 1)

Koordinatorerne var med fra starten af projektet og havde hjemme i hhv. Tværgående enhed for læring og Teknik- og Miljøforvaltningen. Der plejede kun at være en lille grad af samarbejde mellem forvaltningerne. Kommunen havde ikke en UBU-strategi, og projektet fandtes ikke på kommunens hjemmeside. De to koordinators havde forskellige opfattelser af hvor meget tid de havde til rådighed og oplevede kun en lille grad af politisk opbakning. Udfordringerne var at finde

nogle der var villige til at deltage i projektet og at få det implementeret. Ren uge blev nævnt som en UBU-aktivitet kommunen havde i forvejen. Arbejdet med at identificere en følgegruppe var i gang.

2015 (år 2)

På grund af manglende ressourcer og fordi kommunen i forvejen allokerede mange ressourcer på folkeskolereformen var det på forvaltningschefniveau blevet besluttet at træde ud af projektet. Der havde i det forgangne år været skiftende projektledere på projektet. De koordinatore der havde startet projektet var der ikke længere, og det var i løbet af året blevet overtaget af nogle andre. Nuværende GGK'er havde været med siden hhv. starten af 2014 (som deltidskoordinator) og siden oktober 2015. Meget af disse koordinators tid havde været brugt på at sætte sig ind i projektet og på at forventningsafstemme. Samarbejdet mellem forvaltningerne havde været tilfredsstillende. Opbakningen fra cheferne i forvaltningen havde været blandet og meget personafhængig. Projektet var kommet på kommunens hjemmeside og ligeledes var koordinatorenes navne, og der var blevet identificeret en følgegruppe. Kommunen var kommet så langt, at der var blevet lavet en skitse til en Grøn Generation-model. Den handlede mest om at samle og formidle de aktiviteter der eksisterede i forvejen. Modellen skulle have fungeret som forløber for strategien.

Sammenfatning Horsens: Der har været stor udskiftning blandt koordinatorene, men der har været arbejdet med projektet det forgangne år, både med synlighed og følgegruppe. Kommunen er dog ikke med i projektet længere, da det viste sig at der var tilstrækkelig opbakning til det.

Hvidovre kommune

2014 (år 1)

Begge koordinatore havde været med fra starten af projektet og havde begge forankring i Børne- og Velfærdsforvaltningen. De vurderede at samarbejdet mellem Børne- og Velfærdsforvaltningen og Teknik- og Miljøforvaltningen normalt var godt. Kommunen havde tidligere været Science-kommune. Der var endnu ikke udarbejdet en UBU-strategi og projektet fandtes ikke på kommunens hjemmeside. De to koordinatore havde forskellige opfattelser af hvor meget tid der var til rådighed til at arbejde med projektet og oplevede en relativ god politisk opbakning. Udfordringerne var at få implementeret projektet relevante steder, og at der var mange andre tiltag med grønt islæt som projektet skulle konkurrere med. Derfor nævnte de at udfordringen var ikke at lave for mange ting. Klimakonkurrencen blev nævnt som eksempel på en UBU-aktivitet, der var i kommunen i forvejen. Der var identificeret en følgegruppe, som bestod af aktører, der havde fungeret i en tilsvarende gruppe under Sciencekommuneprojektet: Skoleledere, direktører fra hospitalet, direktører fra lokale virksomheder, lokale politikere fra undervisningsudvalget m.m.

2015 (år 2)

Koordinatorernes strategi havde det forgangne år været kun at udvælge aktiviteter, som gjorde en forskel for eleverne. De benyttede sig af eksisterende tiltag (ex. Concito og Skraldebanden) som kom og udførte aktiviteter med eleverne. Projektet var på hjemmesiden og koordinatorene havde skrevet en del om det. Projektet havde sin egen hjemmeside, hvor der også var en blog. De benyttede sig også i høj grad af lokalavisen til at fortælle historier om UBU-aktiviteter generelt.

Nogle af udfordringerne havde været at få Teknik- og Miljøforvaltningen til at deltage og i det hele taget få flere til at byde ind på projektet. Arbejdet med følgegruppen var sat på stand-by. Der var dog blevet identificeret enkeltpersoner. De UBU-aktiviteter, der eksisterede i forvejen, ville koordinatorene forsøge at trække med ind under projektet. De ville også gerne forsøge at udbrede aktiviteterne udover skoleregion, som ellers var der koordinatorene og UBU-aktiviteterne normalt var forankrede. Selvom projektet var politisk vedtaget, var det svært at få politikerne til at bakke op om det, eksempelvis ved at tage med på midtvejsseminar.

Sammenfatning Hvidovre: Der har indtil videre været kontinuitet blandt koordinatorene. De udnyttede de mange UBU-aktiviteter, der var i forvejen og forsøgte at få dem ind under projektet. Projektet blev gjort synligt, både på hjemmesider og i lokal presse. Koordinatorene havde udfordringer med at få et samarbejde op at stå med Teknik- og Miljøforvaltningen, at få samlet en følgegruppe og det kneb med den politiske opbakning.

Høje Taastrup

2015 (år 1)

Kommunen startede officielt i projektet pr. 1. januar 2015. Koordinatorene havde forankring i hhv. Teknik- og Miljøcentret og i Skole- og Institutionscentret. Der har ikke været tradition for samarbejde mellem de to forvaltninger før, og projektet så ud til at have gavnlige effekt på netop samarbejdet. Projektet var endnu ikke på kommunens hjemmeside.

Koordinatorene planlagde at inddrage lokale virksomheder i UBU. Den største udfordring var at få projektet implementeret på skolerne.

Kolding kommune

2014 (år 1)

Koordinatorene havde været med fra projektets start og kom fra hhv. By- og Udviklingsforvaltningen og Børne- og Uddannelsesforvaltningen. Begge koordinatorene mente at der i forvejen var nogen grad af samarbejde forvaltningerne imellem. Kommunen havde i forvejen en bæredygtighedsstrategi, som indeholdt de samme elementer som en UBU-strategi skulle indeholde. Projektet fandtes på kommunens hjemmeside. De to koordinatorene havde meget forskellige mængder af tid til rådighed til projektet og oplevede god politisk opbakning. Der var ikke identificeret en følgegruppe. Udfordringerne var hvordan man skulle gribe samarbejdet an med koordinatorene fra de andre kommuner så man fik mest muligt ud af det, samt hvordan man kunne få projektet til at spille sammen med skolereformen, så man kunne få skabt begejstring og medvind til projektet. De UBU-relaterede aktiviteter kommunen havde i forvejen var Klimafestival og Bæredygtighedsfestival.

2015 (år 2)

Koordinatoren fra Teknik- og Miljøforvaltningen var blevet skiftet ud i det forgangne år. Begge nuværende koordinatorene vurderede, at der var et udmærket samarbejde mellem forvaltningerne, og at det også kunne afføde andre samarbejder, men at det ville tage tid at opbygge det. Projektet var

kommet på hjemmesiden, men der havde ikke været presseomtaler. Koordinatorerne havde forsøgt at gøre projektet synligt ved at italesætte det overfor skoleledere mv. På grund af skolereformen havde koordinatorerne taget fat i de aktiviteter, der skulle laves i forvejen og skruet op for dem. Kommunen lavede nogle UBU-aktiviteter i forvejen. Koordinatorerne havde andre og nye i tankerne, men var ikke kommet videre. Koordinatorerne mente, at de gennem projektet var blevet skarpere på bæredygtighedstankegangen. Følgegruppen var blevet identificeret, og der havde været afholdt et møde med den. Koordinatorerne var interesserede i at inddrage ungdomsuddannelserne og her vurderedes følgegruppen at kunne blive særdeles nyttig. Koordinatorerne kunne godt bruge mere økonomi.

Sammenfatning Kolding: Der har været udskiftning af en enkelt koordinator. Samarbejdet mellem forvaltningerne blev betegnet som værende godt omend det tager tid at opbygge. Samarbejdet med følgegruppen var så småt ved at komme i gang. Kommunen brugte de igangværende aktiviteter med grønt islæt som afsæt for projektet. Derudover arbejdede de på at inddrage ungdomsuddannelserne.

Lejre kommune

2014 (år 1)

De to koordinators der var med fra projektets start, kom hhv. fra Skoleforvaltningen og Vækst og Velfærdsforvaltningen. Koordinatoren fra Skoleforvaltningen blev skiftet ud få måneder efter projektets start, og den nye koordinator har været der lige siden.

Samarbejdet mellem forvaltningerne var ikke formaliseret. Der var endnu ikke udarbejdet en UBU-strategi, og projektet var ikke på kommunens hjemmeside.

Koordinatorerne oplevede, at de havde moderat med tid til rådighed til projektet og havde en oplevelse af rimelig god politisk opbakning. Udfordringerne var at få den fornødne legitimitet til at arbejde med projektet og at få det til at leve ude i områderne. Kommunens projekt 'Den Økologiske Kommune' blev brugt som løftestang for projektet. Grøn Generation blev en videreførsel af dette projekt. Der var identificeret en følgegruppe.

2015 (år 2)

Der havde primært været én aktiv koordinator på projektet det forgangne år. Projektet har status som mange andre grønne/bæredygtige projekter i kommunen og har i sig selv ikke haft særlig politisk bevågenhed. Projektet var en fortsættelse af den indsats, kommunen har haft de foregående år. Projektet fremgår af kommunens hjemmeside, og derudover er det blevet nævnt på møder med skolekoordinatorer. Følgegruppen har været nyttig for projektet. Den har hjulpet med til at skærpe fokus på begrundelserne for kommunens handlinger. Arbejdet med strategien blev ligeledes vurderet til at kunne støtte det teoretiske grundlag for kommunens økologiske profil.

Sammenfatning Lejre: GG er blevet lagt i forlængelse af et kommunens tidligere indsatser. Der har været en rimelig grad af synlighed af projektet, og kommunen har brugt følgegruppen og har haft god gavn af denne. Kommunen har villet bruge projektet og strategien til at få et teoretisk grundlag for, hvorfor de arbejder, som de gør.

Næstved kommune

2014 (år 1)

Næstved var en af de kommuner der var kommet med ret tidligt i processen. De to koordinators var kommet med allerede i foråret 2013. De kom fra hhv. Center for Uddannelse og Center for Plan og Erhverv. Der var ikke særlig meget samarbejde mellem centrene i forvejen. Ved projektets start var der ikke udarbejdet en UBU-strategi, og projektet var ikke kommet på kommunens hjemmeside. Koordinatorerne oplevede på daværende tidspunkt moderat politisk opbakning. Udfordringerne var, at der ikke var tid nok, og at projektet ikke var konkret nok til, at det var salgbart på skolerne. Der var ikke identificeret en følgegruppe. Tidligere havde der været afholdt Klimafestivaler i kommunen, som kunne siges at være UBU-relaterede.

2015 (år2)

Den ene koordinator blev i foråret 2014 skiftet ud. Samarbejdet har fungeret godt det forgangne år. Der er kommet en god kontakt til skolerne. Koordinatorerne havde nu en 5-punktsplan for udarbejdelsen af GG-strategien. De havde valgt at samkøre tiltagene Innovation- og Entreprenørskab og Grøn Generation, så skolerne ikke fik alt for mange nye tiltag at forholde sig til på én gang. Der var planlagt nye konkrete UBU-aktiviteter. Der var blevet afholdt aktiviteter for 8. årgang, og der var planlagt nogle for indskolingen. Følgegruppen var blevet sammensat i januar 2015, og der var planlagt møder. Der var også en styregruppe. De havde brugt metoden "Brugerdrevet design" sammen med følgegruppen til at udvikle aktiviteter og tiltag. Koordinatorerne havde struktureret deres tid på en måde, så de fik oplevelsen af at de fik størst muligt udbytte af den. Der fandtes en beskrivelse af projektet på kommunens hjemmeside. Koordinatorerne oplevede god politisk opbakning samt opbakning i forvaltningen. Udfordringen var at komme fra aktiviteter til strategi, og i det hele taget hvordan de skulle gribe arbejdet med strategien an.

Sammenfatning Næstved: Næstved havde fået gang i mange tiltag og brugte følgegruppen og metoden "Brugerdrevet design". De havde fået sat aktiviteter i gang, og de havde god politisk opbakning i kommunen. Koordinatorerne udnyttede at skolerne skulle arbejde med Innovation- og Entreprenørskab til at få projektet Grøn Generation implementeret. Projektet var synligt på hjemmesiden.

Randers kommune

2014 (år 1)

De to koordinators har været med fra projektets start og havde forankring i hhv. Børn- og Skoleforvaltningen og Miljø- og Teknikforvaltningen. Koordinatorerne mente, at der var et udmærket samarbejde mellem forvaltningerne i forvejen på dette område. De havde lavet flere grønne projekter sammen. Der var ikke udarbejdet en UBU-strategi og projektet var ikke på kommunens hjemmeside. Koordinatorerne mente at de havde rimelig tid til rådighed til projektet, men ikke så meget politisk opbakning. Udfordringerne var at få det forankret ude i skolerne og at huske at være medinddragende i processen og ikke for topstyret. Koordinatorerne havde en tydelig

italesat demokratisk vinkel på bæredygtighed. Koordinatorerne kunne ikke på daværende tidspunkt nævne UBU-relaterede aktiviteter i kommunen. Koordinatorerne var i gang med at identificere en følgegruppe, som de gerne ville kalde projektambassadører.

2015 (år 2)

Den ene koordinator (fra Børn og Uddannelsesforvaltningen) var gået på barsel. Derudover havde kommunen været præget af ny skolereformdagsorden og udskiftning af direktør i Børn- og Skoleforvaltningen. Derfor havde projektet ligget lidt underdrejet og havde ikke fra forvaltningen haft særlig stor bevågenhed. Der var ikke sket særlig meget siden sidst, men koordinatorerne forventede at vende stærkt tilbage i 2016. De havde god gavn af at lære metoden ”Brugerdrevet design” – den blev brugt i andre sammenhænge.

Sammenfatning Randers: Der er ikke sket meget udvikling siden sidst i kommunen på grund af manglende koordinatorkontinuitet og skolereform.

Sønderborg kommune

2014 (år 1)

Koordinatorerne havde været med i projektet fra starten og var begge hjemmehørende i Børne- og Uddannelsesforvaltningen. De mente ikke, at der plejede at være særlig meget samarbejde mellem deres forvaltning og Teknik- og Miljøforvaltningen. Kommunen havde på daværende tidspunkt en grøn læseplan samt House of Science, som begge kunne være udgangspunktet for en UBU-strategi. Projekt Grøn Generation var ikke på kommunens hjemmeside. Der var forskel på hvor meget tid koordinatorerne havde til rådighed til at arbejde med projektet. De oplevede begge at have meget politisk opbakning. Udfordringerne var dels at få projektet forankret i Teknik- og Miljøforvaltningen, dels at få bragt projektet derhen hvor det gav god mening for deltagerne. Forskningens døgn og andre af House of Sciences aktiviteter blev nævnt som eksempler på UBU-relaterede aktiviteter, kommunen havde i forvejen. Koordinatorerne havde sat navne på potentielle deltagere i følgegruppen, men ikke alle havde på daværende tidspunkt givet tilsagn om at være med.

2015 (år 2)

Grøn Generation var kommet på hjemmesiden i efteråret 2014. Kommunen havde også en Grøn Generation facebookside i forbindelse med den første aktivitet: ’Ren uge 40’, med det formål at øge forældreinddragelsen. Det tværsektionelle samarbejde blev løst gennem en meget velfungerende følgegruppe, hvori der også sad repræsentanter fra Teknik og Miljø. Den ene koordinator var ved at udvikle undervisningsmaterialer om bæredygtighed og genbrug. Der var stor opbakning fra politisk og forvaltningsmæssig side til projektet og koordinatorerne. Projektet blev brugt som alibi til at gøre nogle af de ting, der allerede var besluttet politisk omkring grønne læseplaner, bæredygtighed og klima. Udfordringen var kontakten til de øvrige Grøn Generation Koordinatorer. På grund af den meget forskellige forankring, var det umiddelbart svært at se, hvad de skulle bruge hinanden til.

Sammenfatning Sønderborg: Sønderborg kommune havde fokus på daginstitutioner og skoler. De har brugt de grønne politiske beslutninger i kommunen til at legitimere projektet. Der var stor opbakning til projektet.

Vallensbæk Kommune

2015 (år 2)

Kommunen kom med i projektet i efteråret 2014. Det har kun været den ene koordinator, der har haft tid til at deltage i projektet indtil videre, og som dermed skulle løfte hele opgaven med projektet i kommunen. Der var overvejelser om sammensætning af følgegruppe, men der var ikke noget konkret endnu. Projektet var ikke på hjemmesiden. Udfordringen var opbakningen til projektet fra forvaltningen. Selvom det var politisk besluttet, var der ikke fulgt ressourcer med. Der har foregået UBU-relaterede aktiviteter i kommunen, men de har ikke været systematiserede og der var ikke tale om de samme tilbagevendende aktiviteter, men om hvad der lige har givet mening at lave.

Analyse på tværs af kommuner

I evalueringen er der identificeret en række temaer på tværs af kommuner. Nogle af temaerne knytter sig til projektets krav om kommunernes leverancer; andre er dukket op gennem interviewene med koordinatorene. I det følgende afsnit analyseres disse temaer med henblik på at give et overordnet og generelt indtryk af hvordan projektet bliver håndteret i kommunerne, og hvilke udfordringer koordinatorene er stødt på undervejs.

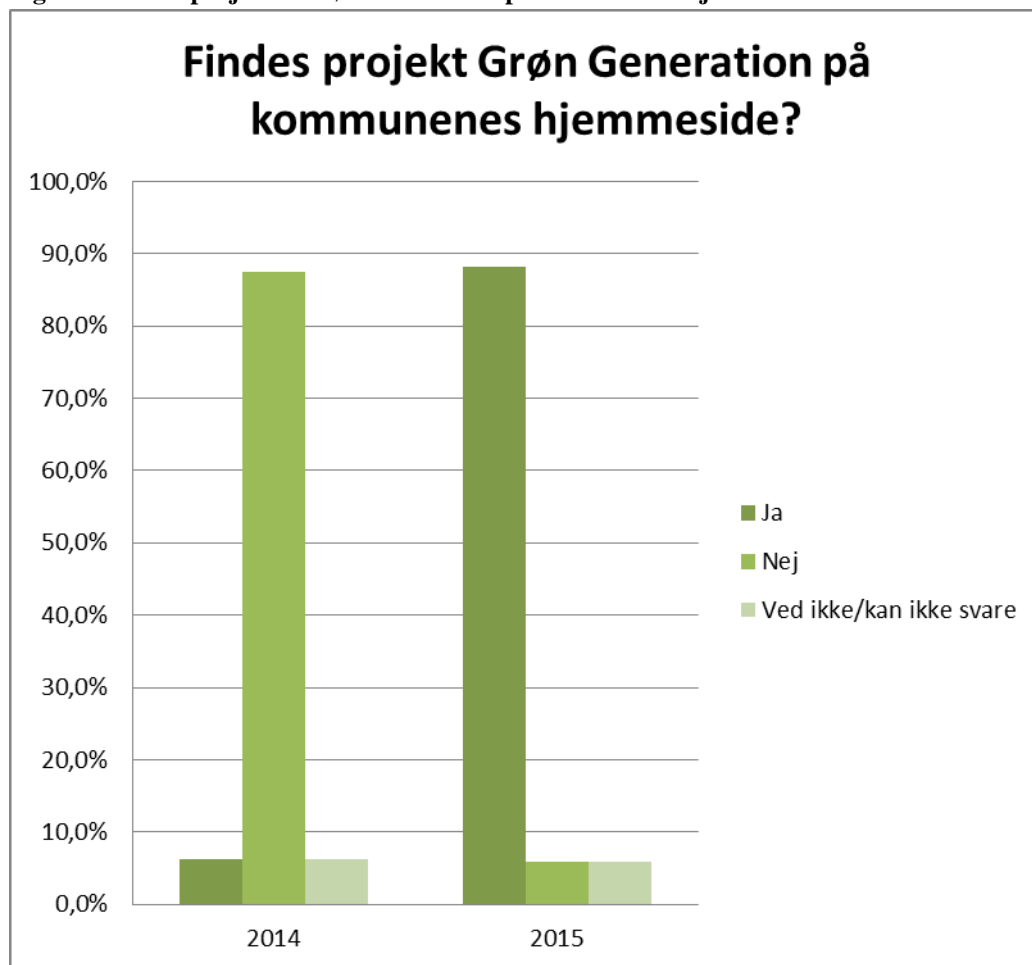
Projektets synlighed på kommunens hjemmeside

Ét af projektets mål var at koordinatorene synliggjorde projektet. Helt eksplicit var der et krav om at projektet skulle på ligge på kommunernes hjemmesider. Som det ses nedenfor af tabel 1 og figur 1, var dette mål næsten nået, da evalueringen blev gennemført i 2015. Her svarede 88,2 % af koordinatorene at projektet var kommet på kommunens hjemmeside, og 5,9 % svarede at det ikke var. Det var tilnærmelsesvis den omvendte fordeling i forhold til 2014. Andelen af de koordinatore der enten ikke vidste det eller ikke kunne svare på spørgsmålet var nogenlunde konstant.

Tabel 1: Findes projekt Grøn Generation på kommunens hjemmeside?

	2014	2015
Ja	6,3%	88,2%
Nej	87,5%	5,9%
Ved ikke/kan ikke svare	6,3%	5,9%
Andet	0,0%	0,0%
I alt	100,0%	100,0%

Figur 1: Findes projektet Grøn Generation på kommunens hjemmeside?

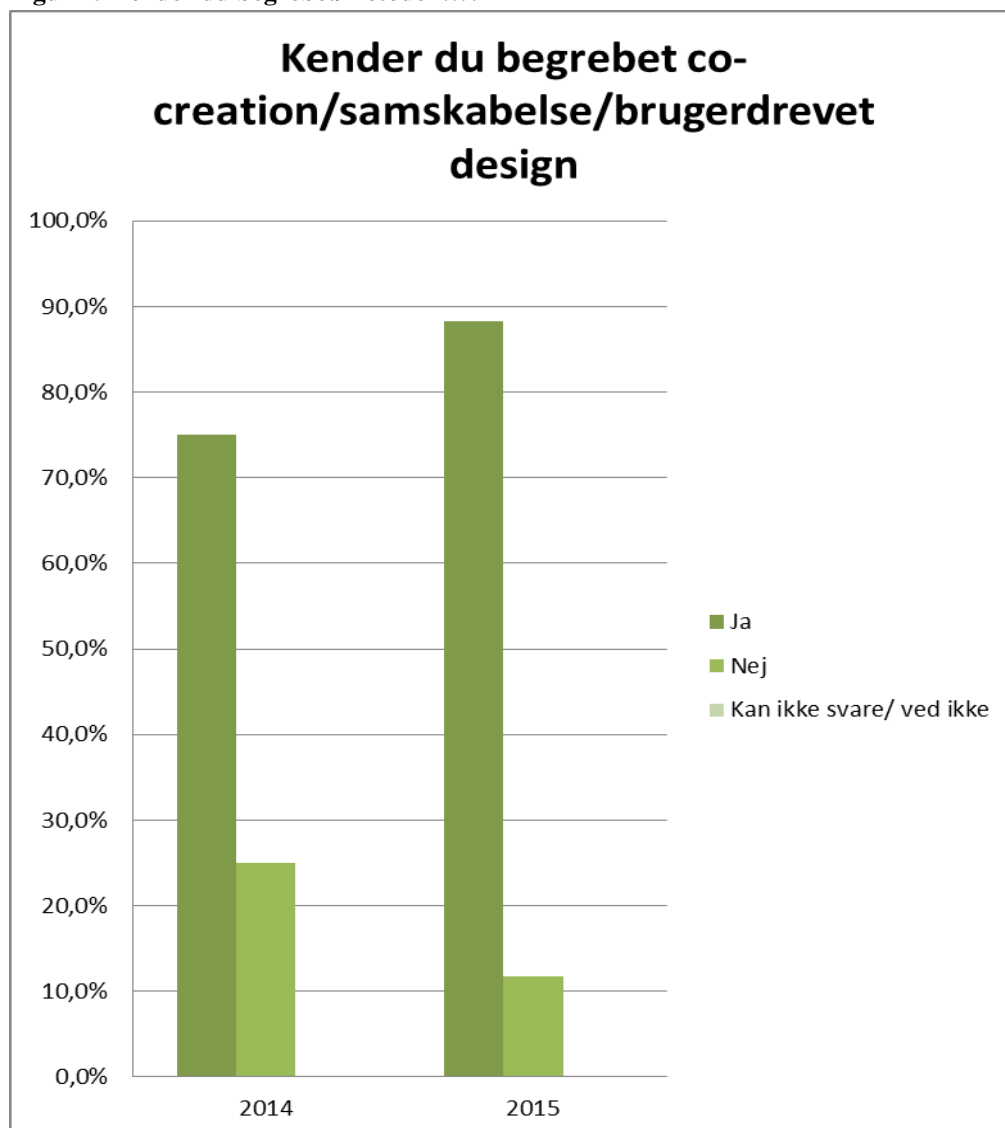
Metoden "Brugerdrevet design"

Projektet havde fra starten indført en metode, der kunne anvendes som inspiration til koordinatorenes arbejde. Det første år brugte de metoden "Co-creation" eller "Samskabelse" og det andet år "Brugerdrevet design". I denne fremstilling skeles der ikke til de evt. forskelle der måtte være på metoderne, men på om koordinatorene har brugt de redskaber, der blev stillet til rådighed fra projektets side. Evalueringen fra 2014 pegede på, at det kunne være nyttigt at bruge mere tid på metodekendskab, da den kunne hjælpe koordinatorene med gøre projektet mere håndgribeligt. Det er efterfølgende blevet gjort. I efteråret 2014 blev koordinatorene bl.a. stillet en hjemmeopgave, hvor de skulle benytte sig af metoden "Brugerdrevet design" hjemme i kommunen. Som det ses af nedenstående tabel 2 og figur 2, var der flere koordinatore i dette års undersøgelse, der kendte til den valgte metode, end der var året før. I 2015 svarede 88,2 % af koordinatorene at de kendte metoden mod 75,0 % året før og 11,8 % svarede i 2015 at de ikke kendte den mod 25,0 % året før.

Tabel 2: Kender du begrebet/metoden...?

	2014	2015
Ja	75,0%	88,2%
Nej	25,0%	11,8%
Kan ikke svare/ ved ikke andet	0,0%	0,0%
I alt	100,0%	100,0%

Figur 2: Kender du begrebet/metoden...?

Svarene dækkede over en bred variation af måder at bruge metoden på samt grader af kendskab til den. Nogle koordinatore kunne nævne begreber der hørte til metoden; eksempelvis *iterativ* (GGK8), *at anvende interviews* (GGK5) og *brugerinddragelse* (GGK25).

Selvom koordinatorene kendte metoden var der ikke så mange der i løbet af året havde arbejdet med den i forbindelse med Grøn Generation. Nogle mente at de kendte den rigtig godt i forvejen:

GGK15: Hele klimakonkurrencen bruger brugerdrevet innovation. Så har vi skolevirksomhedssamarbejder, hvor virksomheder stiller udfordringer fra deres hverdag op, så hjælper vi så med at finde skoler og klasser.

Andre havde ikke tid til at foretage en undersøgelse, men brugte tidligere indsamlet materiale til at besvare hjemmeopgaven med:

GGK18: Vi har brugt en evaluering fra folkeskolerne og brugt den i hjemmeopgaven. Vi var ikke ude og planlægge og interviewe.

Og andre igen brugte efter eget udsagn metoden indirekte:

GGK2: Vi bruger metoden indirekte idet vi har de der dialoger mellem lærerne og aktører og spørger ind til hvordan er det så en 5. klasse skal have den her viden? Hvad er det der skal til for at skolens 5. klasse eller 6. klasse kan komme afsted eller er det bedre at aktørerne kommer ud på skolen? Vi undersøger jo ud fra brugernes behov.

De, der havde brugt metoden, havde gjort det i mindre omfang, end de mente, der havde været lagt op til. Nogle af dem betegnede det som en pixi-udgave af metoden:

GGK10: Vi har været ude og snakke med interessenter, som de skal spille bold med. Det bliver en pixi-udgave. Vi kommer til at være sindssygt styrende, fordi vi er så godt inde i stoffet. Vi har forsøgt at få noget udvikling og indspark. Metoderne har været bragt i spil.

Kendskabet til metoden ”Brugerdrevet design” er øget – ikke mindst gennem hjemmeopgaven. Koordinatorerne havde ikke arbejdet i dybden med metoden, men virkede dog til at have et godt kendskab til den og til hvad dens formål er.

Samarbejde og netværk

Kommunale strukturer - samarbejde mellem forvaltninger

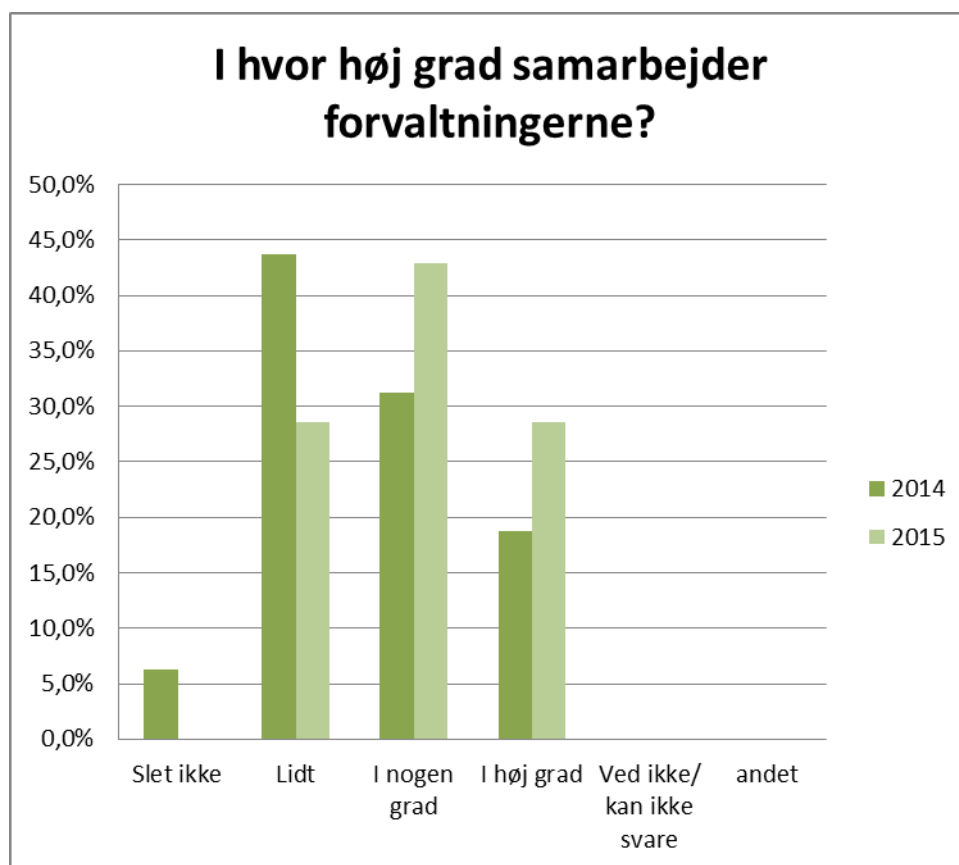
Et unikt element i projektet er forsøget på at få samarbejdet mellem de to forvaltninger til at fungere.

For at få et billede af udviklingen af samarbejdet mellem forvaltningerne er det alene data fra de kommuner, der også deltog i undersøgelsen sidste år, der er taget med i rapporten under dette punkt. Dvs. at de to kommuner der startede senere i projektet ikke indgår i de følgende data.

Tabel 3: I hvor høj grad samarbejder forvaltningerne?

	2014	2015
Slet ikke	6,3%	0,0%
Lidt	43,8%	28,6%
I nogen grad	31,3%	42,9%
I høj grad	18,8%	28,6%
Ved ikke/ kan ikke svare	0,0%	0,0%
andet	0,0%	0,0%
I alt	100,0%	100,0%

Figur 3: I hvor høj grad samarbejder forvaltningerne?

Som det ses af tabel 3 og figur 3, angav de koordinatører fra kommuner, der havde deltaget begge år, at der det seneste år havde været en højere grad af samarbejde mellem forvaltningerne end sidste år. I undersøgelsen i 2014 svarede 6,3 % slet ikke, og 43,8 % svarede lidt. I undersøgelsen i 2015 svarede 0 % at der intet samarbejde var og 28,6 % at der var lidt samarbejde. I 2014 svarede 31,3 % at der i nogen grad var samarbejde og i 2015 svarede 42,9 % af koordinatørerne at der i nogen grad var et samarbejde. I kategorien *I høj grad* er udviklingen gået fra at der i 2014 var 18,8 % af koordinatørerne, der mente at det kunne beskrive samarbejdet til i 2015, at det var 28,6 %. Det ser altså ud til at der i året der er gået, er sket en udvikling frem mod et øget samarbejde mellem forvaltningerne.

I hvor høj grad det har været Grøn Generations fortjeneste siger nogle af GGKs udtalelser noget om. GGK blev nemlig i undersøgelsen spurgt om hvilken indflydelse projektet havde haft på deres samarbejde på tværs af forvaltningerne. Og det ser ud til at Grøn Generation i de fleste tilfælde har haft indflydelse på dette samarbejde.

GGK4: I det hele taget er der det her med at få det tværsektionelle til at fungere. Der har vi været glade for at have Grøn Generation som alibi for. Vi oplever virkelig at der kommer noget synergi ud af det.

GGK18: Vi er blevet mere opmærksomme på vigtigheden af samarbejdet.

Der er flere eksempler på at GGK har oplevet at samarbejdet bredte sig udover Grøn Generation.

GGK5: Samarbejdet er rigtig fint og rigtig godt. [...] Det er absolut en fordel at vi sidder to forskellige forvaltninger med det her projekt.

Det breder sig også lidt udover GG. Man kan godt være heldig at koble flere ting fordi man sidder til de samme møder.

GGK24: Samarbejdet har ændret sig. Jeg har lært mere om hvad man arbejder med [i skoleforvaltningen]. Forleden fortæller [den anden koordinator] at de har sagt ja til 'Genplant Planeten' og foreslog et samarbejde, og det havde han ikke foreslået hvis ikke vi havde haft samarbejdet om GG i forvejen.

I de fleste af de tilfælde, hvor der var koordinatore fra begge forvaltninger, kan der altså ses en tendens til øget samarbejde; både i forbindelse med projektet og i andre sammenhænge.

Ikke alle GGK havde dog haft positive erfaringer med samarbejdet mellem forvaltningerne. Der var således også eksempler på hvilken karakter barriererne for samarbejde kan have.

GGK7: Har forsøgt at få en god kontakt mellem de to forvaltninger - Skoleforvaltningen og Teknisk forvaltning. Det er ikke lykkedes så voldsomt godt, der er modstridende interesser. Det håber vi på vi kan arbejde lidt med hen af vejen.

Det tager tid at opbygge et samarbejde, og det var der også koordinatore, der kom ind på i deres besvarelser.

GGK10: Det er et fint samarbejde, men det tager tid. Det at få de to områder til at forstå hinanden er en udfordring. Hvad er opgaven og hvordan er det mest hensigtsmæssigt at gribe det an?

Sammenfattende kan det siges, at der kan ses en tendens til øget samarbejde mellem forvaltningerne og at det ser ud til at projektet har været en stor medvirkende faktor. Der har også været

udfordringer i samarbejdet, da der ofte er forskellige interesser på spil i de to forvaltninger. Det tager tid at opbygge et samarbejde og det ser ud til at kommunerne er på vej i den rigtige retning.

Netværk

I projektet har der fra starten været lagt op til at koordinatorene skulle danne netværk med koordinatorene fra de øvrige kommuner for at vidensdele. Til det formål har der været dannet klynger: Jyllandsklyngen og Sjællandsklyngen. Koordinatorerne har igen i år svaret på hvor hyppig deres kontakt med de øvrige koordinatore i klyngen har været.

Tabel 4: Hvor hyppig er din kontakt med koordinatore fra din klynge? (1: lidt, 4:meget)

	2014	2015
1	81,3%	47,1%
2	18,8%	35,3%
3	0,0%	17,6%
4	0,0%	0,0%
kan ikke svare	0,0%	0,0%
I alt	100,0%	100,0%

Figur 4: Hvor hyppig er din kontakt med koordinatore fra din klynge?

Som det ses af tabel 4 og figur 4, angav koordinatorene en svag stigning i kontakten med koordinatorene fra deres klynge.

I undersøgelsen i 2014 angav 81,3 % af koordinatorene at have lidt (kategori 1) kontakt, hvor tallet i 2015 var faldet til 47,1 % i samme kategori. I 2014 svarede 18,8 % i kategori 2, hvor det i 2015 var steget til 35,3 % i denne kategori. Kategori 3 havde ingen (0 %) svaret i, i 2014, mens 17,6 % havde svaret i kategori 3 i 2015. Mest sandsynligt afspejler fordelingen af svarene, at der har været planlagt mødeaktivitet i projektet. Det har nemlig primært været i forbindelse med GG-møderne at koordinatorene har haft kontakt.

GGK8: Ikke så meget. Når vi har haft et klyngemøde, kan der være udveksling af dokumenter. Udover det er der ikke kontakt.

GGK2: Ikke så meget uden for mødetidspunkterne.

Nogle af koordinatorene møder hinanden udenfor møderækkerne, men så er det oftest fordi de mødes i et andet regi.

GGK10: Løber sammen i andre regi. Det er nært beslægtet. Har udvekslet idéer.

Kontakten til koordinatorene fra de øvrige kommuner herunder den anden klynge ser ud til at være yderst sparsom, og den har ikke ændret sig i projektets levetid som det ses af nedenstående.

Tabel 5: Hvor hyppig er din kontakt med de øvrige koordinatorene?

	2014	2015
1	93,8%	94,1%
2	6,3%	5,9%
3	0,0%	0,0%
4	0,0%	0,0%
kan ikke svare	0,0%	0,0%
I alt	100,0%	100,0%

Figur 5: Hvor hyppig er din kontakt med de øvrige koordinatore?

I 2014 var der 93,8 % der svarede lidt (kategori 1) hvor der i 2015 var 94,1 %, der svarede lidt. Kategori 2 svarede 6,3 % i, i 2014 mod 5,9 % i 2015.

Koordinatorerne kunne godt tænke sig at bruge hinanden noget mere; især til inspiration.

GGK5: Vi kan inspirere hinanden - så vi ikke alle sammen skal opfinde den dybe tallerken.

GGK9: Inspiration. Vi får rigtig meget ud af det på de møder vi har med Hans.

GGK23: Vidensudveksling og høre hvad de gør og give videre hvad vi gør. Og prøve at supplere hinanden.

GGK efterlyser flere møder og mere tid på møderne til at få talt sammen.

GGK9: Flere fysiske møder, hvor man kan sidde sammen - dem kan vi også selv arrangere, det er der jo ikke noget til hinder for.

GGK24: Der skal være mere tid på møderne til at mødes i klyngen. Finde ud af hvad det skal bruges til. Gerne praktisk.

GGK2: Vi skal have tid til at mødes. Der skal bruges noget tid til det, når vi mødes. Have tid til at sparre.

Enkelte af koordinatorene pegede på nogle af de udfordringer, der kan være forbundet med at danne netværk på tværs af kommunerne.

GGK4: Vi laver så meget andet og er forskelligt forankret. Vi er i hver vores virkeligheder.

GGK8: Det er meget forskelligt det vi laver i kommunerne. Jeg ville ikke vide hvem jeg skulle spørge om noget med rent vand.

Koordinatorerne havde ikke indtil videre haft særlig meget kontakt til hinanden og slet ikke udover de planlagte møder. De var interesserede i at blive inspirerede af de øvrige koordinatore og for at få mulighed for at sparre med hinanden. Det så dog ikke ud til at de umiddelbart ville tage kontakt til hinanden af sig selv.

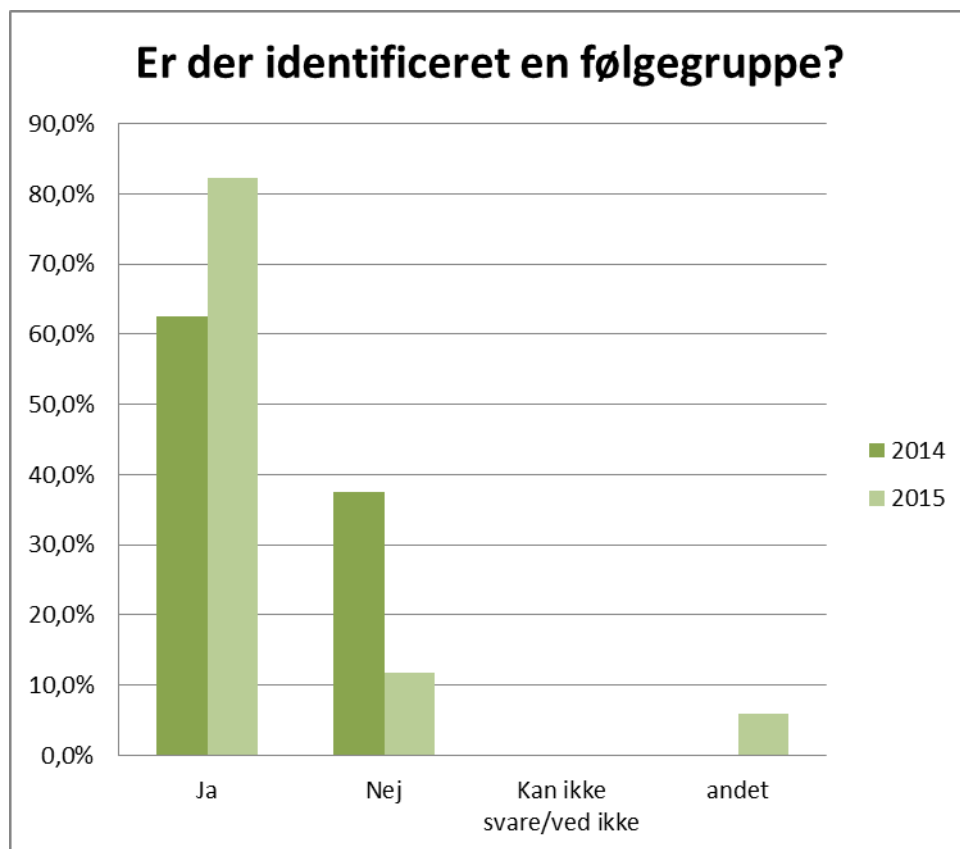
Følgegruppe

Andelen af koordinatore der angav at der var identificeret en følgegruppe, var steget i forhold til sidste års undersøgelse.

Tabel 6: Er der identificeret en følgegruppe?

	2014	2015
Ja	62,5%	82,4%
Nej	37,5%	11,8%
Kan ikke svare/ved ikke	0,0%	0,0%
andet	0,0%	5,9%
I alt	100,0%	100,0%

Figur 6: Er der identificeret en følgegruppe?

Andelen af koordinators, der svarede ja på dette spørgsmål var steget fra 62,5 % i 2014 til 82,4 % i 2015. Andelen der svarede nej eller andet var tilsvarende faldet fra 37,5 % i 2014 til 17,7 % i 2015.

De fleste af de koordinators, der havde etableret en følgegruppe, mente at den var meget vigtig for deres arbejde med projektet. Nogle havde gavn af den på et politisk niveau, andre følte sig mere forpligtede til at gøre en indsats, når de havde inviteret en gruppe mennesker ind til at deltage.

GGK10: Den er sindssygt vigtig. Skal vi lave en strategi, der skal pege op i ungdomsuddannelsesregi, så er de sindssygt vigtige.

GGK2: Den er meget vigtig, rigtig vigtig. Det er dem, der lægger afsæt og kursen og siger om vi er på rette vej - om vi mangler nogen personer der skal med i projektgruppen. Eller skal vi have flere med i styregruppen. De er meget afgørende.

GGK9: Det giver mig noget at have sådan en flok mennesker, som jeg har inviteret ind, som har prioriteret at følge med og bidrage, når de er der. Så skal jeg sgu også levere noget og komme videre med projektet. Så kan det ikke bare strande - altså en form for forpligtelse. Det synes jeg, det giver mig.

Koordinatorerne oplevede også udfordringer med følgegruppen. Udfordringerne drejede sig om strategiske overvejelser over hvem man ville have med, og også om at finde nogle, som kunne afse den fornødne tid til at deltage.

GGK5: Tiden til at mødes med virksomheder og interessenter. Og hvor er skillelinjen - skal man bare tage en bred vifte af dem alle sammen og så måske ikke helt så meget gå i dybden med alle sammen og så nøjes med de der tre-fire stykker og så gå i dybden med dem.

GGK9: Nogen har noget begrænset tid og nogen kommer langvejs fra, men det har vi jo været klar over, og vi har sagt at folk deltager i det omfang de kan.

Koordinatorerne var altså overordnet positivt indstillede overfor følgegruppen; de mente at de kunne få gavn af den og var godt i gang med etableringen.

Sammensætningen af følgegrupperne repræsenterede en bred vifte af interessenter, der alle kunne byde ind med sparring og/eller kontakter i relation til projektet. Den enkelte kommunes sammensætning af følgegruppe repræsenterede således kommunens udfordringer og fokuspunkter for projektet og vinkel at angribe projektet på set fra koordinatorernes ståsted.

Nedenfor ses eksempler på medlemmer af følgegrupperne:

Følgegruppemedlemmer i kommunerne

Uddannelsesinstitutioner og andre læringsmiljøer	Forvaltninger og centre	Erhvervsvirksomheder	Andre aktører
Dagplejen Børnehaver SFO Skole Dagtilbudskonsulent Lærere Rektorer fra gymnasieområdet Naturfagslærere Ungdomshus Designskolen Leder fra ungdomsskolen Ungdomsuddannelserne Museumsformidlere Naturskoler Naturfagskoordinatorer Naturvejledere	Teknik- og Miljøforvaltning Natur- og Miljøforvaltning Skolechefen Centerchef for institutions- og skolecentret Centerchef for teknik og miljø Centerchefen for vores driftsby Grøn koordinator mellem centrene	Sønderborg Erhvervs- og Turistcenter Sønderborg Forsyning Forsyningsvirksomheder Yderzonen (forbrændingsanlæg) Kolding Spildevand	Concito DAC in learning Friluftsrådet Klima- og agendaråd Resourcecity

Generelt har der været afholdt ét til flere møder med følgegrupperne i kommunerne. Det lader til at det primært har været koordinatorene, der har sat dagsordenen. Koordinatorerne kunne fortælle at resultaterne fra møderne havde været:

- Sparring og gode input.
- Konkrete aktiviteter.
- Accept fra skoleledere til at bruge lærerne.
- Præciseret en handleplan og behov for næste skoleår.
- At skoler og erhvervsvirksomheder har mødt hinanden og har fundet ud af hvad de kunne bruge hinanden til.

Den Nationale Inspirationsgruppe

Den Nationale Inspirationsgruppe har også fra projektets side været tiltænkt en rolle som sparringspartner og inspirationskilde. I sidste års undersøgelse viste det sig, at mange koordinators ikke kendte til den og ikke rigtig vidste hvad den skulle eller kunne bruges til. I dette års undersøgelse viste det sig, at der var fulgt op på kendskabet til og anvendelsen af den Nationale Inspirationsgruppe.

Kendskabet til den Nationale Inspirationsgruppe var steget blandt koordinatorene. Men det har ikke stået helt klart for alle, hvad der var hensigten med gruppen, og hvad de har skullet bruge gruppens medlemmer til.

GGK4: Har savnet at få at vide hvad man kan bruge dem til.

Blandt koordinatorene var der ønsker til, hvordan den nationale inspirationsgruppe kunne anvendes. Ønskerne handlede mest om at kunne bruge den Nationale Inspirationsgruppe til at sparre med, til at spørge til råds og til at få inspiration.

GGK17: Faglige spor – (vi) kunne måske få dem ud?

GGK8: Hvis vi har tvivlsspørgsmål. Hvis vi her i vores kommune slet ikke har kunnet finde svar på.

GGK10: Kunne være spændende med overordnede indspark.

GGK24: Fint, hvis man havde fået en inspiration.

Der var således stadig uindfrie ønsker blandt koordinatorene om inspiration fra den Nationale Inspirationsgruppe.

Rollen som Grøn Generationskoordinator

Opfattelsen af rollen som Grøn Generationskoordinator havde ikke ændret sig væsentligt fra sidste års undersøgelse.

Den blev af koordinatorene italesat som at være:

- Brobygger
- Sparringspartner
- Facilitator
- Igangsætter
- Formidler
- Koordinator

Til denne rolle knyttede der sig naturligt en række opgaver, som koordinatorene beskrev således:

- At samle overblik over aktiviteter
- At sætte bæredygtighed på dagsordenen på skolerne
- At guide
- At organisere
- At planlægge
- At informere opadtil i systemet, på politisk og organisationsniveau.
- At kommunikere til omverdenen

Det blev meget præcist udtrykt af denne koordinator:

GGK25: Rollen er at guide - den ene ting er at jeg skal koordinere og organisere forløbet som er planlagt. Det andet er at planlægge forløbet ud fra styregruppens behov og opmærksomhed. Og så er den at informere opadtil i systemet, på politisk og organisationsniveau. Og til omverdenen - udbrede budskabet - både kommunen og også i de netværk med andre kommuner.

Med opgaven som koordinator fulgte også en række udfordringer. De fleste af dem var de samme som sidste år.

Den udfordring der i en eller anden form går mest igen er at have tid og ressourcer nok.

GGK5: Udfordringen er rent praktisk at få det til at - at få tid til at komme ud og fortælle om det - tid til at sætte sig ned og få det gennemarbejdet, de ting der skal arbejdes med.

Der er for lidt tid til det store stykke arbejde. Det er ikke tilfredsstillende - det er et vilkår, og så må man prøve at navigere i det.

Opbakning fra kolleger, chefer og politikere er en anden væsentlig udfordring for koordinatorene.

GGK18: Opbakning fra kolleger, chefer og direktører. Det kan godt være at det har været politisk vedtaget, men fra at politikerne siger ja til noget, at de så ved om det

reelt kan - om forvaltningen kan løfte opgaven - for der er ikke afsat ressourcerne til det. De siger bare nu skal det her gøres, og så må I finde ud af det.

At få aktiviteter forbundet med projektet implementeret på skolerne fremstod også som en udfordring.

GGK24: Der er mange udfordringer - den største er at få det implementeret som en naturlig del i skolerne. At de føler at det er noget de skal arbejde med. At få dem til at tage i mod de tilbud, der ligger i projektet, og som vi tilbyder dem.

En udfordring, vi ikke hørte om i sidste års undersøgelse, men som kom frem i nærværende undersøgelse, var at få skrevet en strategi og få den implementeret.

GGK9: Min største bekymring er ikke så meget hvad der sker gennem projektforløbet. Det synes jeg egentlig vi er rolige omkring nu. Men det er det der med at få samlet sammen om et års tid - hvad er det vi har lært i den her projektperiode og hvordan kan vi bruge det i en strategi? Og størst af alt: Kan den her strategi blive implementeret på skoleområdet. Altså det der med løftet fra den bliver skrevet til den bliver implementeret. Det synes jeg er den største udfordring overhovedet.

Alle udfordringer er væsentlige for at koordinatorene kan udføre deres rolle tilfredsstillende både for dem og for kommunen. Det ser ud til at udformningen af strategien trænger sig på i koordinatorenes bevidsthed og dermed fremstår som en tydeligere udfordring, end den gjorde sidste år.

Udvikling af UBU-aktiviteter

I sidste års undersøgelse blev det afdækket, hvilke UBU-relaterede aktiviteter kommunerne havde på daværende tidspunkt. Til sammenligning blev koordinatorene igen i dette års undersøgelse spurgt til det samme for at kunne se en evt. udvikling. Ud fra en sammenligning af svarene fra sidste års og dette års undersøgelser kunne kommunerne inddeles i fire kategorier. (Se også bilag 1: Udvikling af UBU-aktiviteter i kommunerne).

Kommuner hvor:

1. Der var kommet nye UBU-relaterede aktiviteter som følge af GG:
 - Havde fået nye konkrete UBU-aktiviteter, hvor der sidste år var begyndende overvejelser omkring dem. (Næstved)
 - Havde fået nye UBU-aktiviteter. (Sønderborg)
2. Der var kommet større fokus på bæredygtighed i eksisterende aktiviteter:
 - De samme aktiviteter men med større fokus på bæredygtighed. (Fredericia)
 - Skarpt fokus på bæredygtighed i mange aktiviteter. (Kolding)
 - Samme aktiviteter men med et skærpet teoretisk fokus. (Lejre)

- Der er mange UBU-relaterede aktiviteter, og mange af dem bliver lagt ind under Grøn Generation. (Hvidovre).
3. Aktivitetsniveauet og fokus var uændret: (Horsens). (De er efterfølgende trådt ud af projektet)
 4. Der ikke havde været aktiviteter:
-Randers har ligget lidt stille på grund af barsel, og Høje Taastrup og Vallensbæk er nytilkomne kommuner, hvor vi endnu ikke kan påvise en udvikling.

Der ses en tendens til at mange kommuner i høj grad benytter sig af de samme aktiviteter, som har eksisteret i kommunerne tidligere. Enkelte kommuner har fået indført nye UBU-aktiviteter. Til gengæld ser det ud til at der i kommunerne har været et skærpet fokus på bæredygtighed på de UBU-aktiviteter, der allerede var eller på det teoretiske grundlag bag kommunens aktiviteter. Fordelen ved at benytte tidligere aktiviteter og samtidig skærpe fokus på bæredygtighedstankegangen er, at der for de implicerede parter, ikke bliver pålagt nye aktiviteter og flere arbejdsopgaver.

GGK5: ...vi gør det jo i forvejen, nu propper vi det bare ind under den hat der hedder Grøn Generation og så med noget fokus på - mere på noget bæredygtighedstankegang. Så man ikke ser det som noget man først og fremmest skal, men som noget - vi gør det jo i forvejen.

Andre kommuner så projektet som en lejlighed til at få mere vægt bag de eksisterende aktiviteter, ved fx at give dem et mere teoretisk fokus.

GGK25: Det vi i hvert fald i år vil sørge for er, at vi får mere fokus på, hvad er de bagvedliggende tanker - et mere teoretisk fokus end vi har haft de foregående år.

Når koordinatorene i højere grad i dette års undersøgelse mente, at der var et større fokus på bæredygtighed og det teoretiske grundlag bag kommunens aktiviteter kunne det tyde på at projektet har eller kunne have en effekt på bæredygtighedsområdet i fremtiden.

Udvikling af strategi

Koordinatorerne var i gang med at udvikle idéer til den UBU-fremmestrategi, der skal ligge klar ved projektets afslutning med udgangen af 2016. Det fremgik både af interviewene og af kommunernes fremlæggelse ved midtvejsseminaret den 6. maj 2015 (se bilag 2: Kommunernes udvalgte udfordringer fremlagt ved midtvejsseminar maj 2015). Koordinatorerne gjorde sig mange overvejelser i relation til udarbejdelsen af strategien, både hvad angik indhold, aktører, implementering og proces.

På interviewtidspunktet var nogle positive omkring indhold og proces:

GGK10: Men der er mange ting der rummes i strategien, som der arbejdes med i forvejen. Grønt flag grøn skole. Biodiversitet. De kan komme med i strategien.

GGK2: Jeg synes vi er rigtig godt i gang. Til tider er det rigtig sejt. Vi har fået opdyrket og afsøgt muligheder i kommunen for fx eksterne aktører og er i fuld dialog med dem nu. Og det går godt. Jeg synes vi er rigtig godt på vej på den måde at vi ved hvordan vi skal gribe det an nu. Vi ved hvad det skal munde ud i.

Enkelte var ikke i tvivl om at de ville kunne få strategien implementeret, når den tid kommer:

GGK10: Der er vi så heldige at når noget står i en strategi hos os - så skal de!

Andre så nogle helt konkrete udfordringer forbundet med processen med at udvikle strategien:

GGK21: Støtte til den videre proces. Altså det der med at komme fra Grøn Generation aktiviteter til strategi, altså hvordan er det man får samtænkt det man går og gør som handler om inddragelse, som handler om synlighed og det er en måde at forberede systemet på, at nu kommer der noget der hedder Grøn Generation, men hvordan får man brugt den proces optimalt til også at producere en strategi? Og hvad skal der egentlig til? Altså hvad skal en strategi egentlig indeholde? Det var fint hvis det også var i projektet, man fik den sparring.

Koordinatorerne så således ud til at arbejde med strategien på et eller andet niveau. Nogle var positive omkring processen og andre så nogle udfordringer i forbindelse med proces, indhold og implementering.

Konklusion

Samarbejdet mellem de to typer forvaltninger (Børn og Unge samt Teknik og Miljø) i den enkelte kommune, ser ud til at blive styrket gennem GG. Langt størstedelen af koordinatorene udtrykte tilfredshed omkring netop dette samarbejde og enkelte nævnte endda at samarbejdet også rakte udover projektet og fik indvirkning på andre arbejdsområder. Mange koordinatorene sagde, at der havde været en mangel på samarbejde mellem de to områder inden projektets start, og at det var en god lejlighed til at styrke kendskabet til hinanden og trække på hinandens ekspertise på området. Det ser således ud til at det tværsæktionelle samarbejde i kommunerne har gode muligheder for at blive styrket gennem GG.

De fleste kommuner havde UBU-relaterede aktiviteter i forvejen. Langt de fleste kommuner udnyttede disse aktiviteter i projektet, og opfandt ikke nye projekter gennem GG. Til gengæld så det ud til, at der var kommet et øget og skarpere fokus på UBU i de aktiviteter, som foregik i forvejen. Noget tyder på at koordinatorenes tankegang og samarbejdet omkring UBU-aktiviteter således er blevet skærpet. Flere af koordinatorene havde benyttet sig af eksisterende tiltag i skolerne til at få implementeret GG og UBU. Det ser ud til, at det kan være en succesrig måde at implementere projektet og UBU-tankegangen på; på samme tid at udnytte eksisterende tiltag og tænke nyt.

Langt størstedelen af kommunerne havde synliggjort projektet ved at omtale det på kommunernes hjemmesider. Der har kun i ganske få tilfælde været omtale af det i form af presse, blogs m.m.

Netværket mellem koordinatorene er kun i ringe grad blevet udbygget. Koordinatorer fra samme kommune har fået et større kendskab til hinanden og arbejder i højere grad sammen (jf. ovenfor), hvorimod netværket mellem koordinatorene fra forskellige kommuner i projektet ikke er blevet udviklet i nævneværdig grad.

Flere koordinatorene kendte til den Nationale Inspirationsgruppe end det var tilfældet sidste år, men stadigvæk var der et ønske om at lære den Nationale Inspirationsgruppe bedre at kende og at kunne bruge den til inspiration og sparring.

I det forløbne år er metoden ”Brugerdrevet design” blevet introduceret i projektet, og den var også kendt blandt de fleste koordinatorene og har været benyttet af adskillige. Stort set alle GGK var positive omkring metoden og kunne se potentiale i at bruge den, både relateret til GG men også til andre opgaver i kommunen.

Flere koordinatorene udtrykte at de var usikre på hvordan de skulle gribe udformningen af UBU-strategien an, og hvad der skulle til for at det blev en god UBU-strategi.

Omkring implementeringen af strategien var nogle GGK overbeviste om, at når de først havde en strategi, ville den også blive implementeret. Andre var lidt mere forbeholdne og mente der skulle en vedvarende indsats til og fokus på området for at få strategien implementeret.

Det er endnu for tidligt at sige noget om, i hvor høj grad de konkrete forandringer, der er sket i kommunerne og i GGKs arbejde med fremme af UBU, er af bæredygtig karakter og således vil fortsætte udover projektets levetid.

Særlige fokuspunkter

- Der ser ud til at være et uudnyttet potentiale for koordinatorene i at danne netværk på tværs af kommuner.
- Der var et ønske blandt koordinatorene om at kunne bruge den Nationale Inspirationsgruppe til mere inspiration og sparring.
- Nogle GGK udtrykte, at de havde en udfordring forbundet med at udarbejde og implementere UBU-strategien.

Anbefalinger

Det kan anbefales at understøtte udviklingen af koordinatorenes netværk på tværs af kommuner. En højere grad af netværksdannelse blandt GGK, vil give indsatsene større mulighed for at blive bæredygtige. Det kan eksempelvis ske ved at afsætte mere tid på de i forvejen aftalte fælles møder, til at koordinatorene kan sparre med hinanden, eller at der planlægges flere fælles møder hvor koordinatorene får mulighed for at mødes i eksempelvis klyngerne. Det anbefales under alle omstændigheder at netværksdannelsen i højere grad faciliteres. Koordinatorerne har mange

arbejdsopgaver i forvejen, og det har vist sig som en udfordring at afse tid til netværksdannelse i deres daglige arbejde.

Kontakten mellem GGK og Den Nationale Inspirationsgruppe kan ligeledes med fordel styrkes; evt. også på de fælles planlagte møder.

Dernæst ser det ud til, at der bør være fokus på at støtte GGK i at formulere og implementere kommunens UBU-strategi. Ikke alle koordinatore har overblik over hvad strategien skal indeholde. Denne udfordring bør projektet tage særligt hensyn til ved at fokusere på og i særlig grad yde støtte og opbakning til koordinatorenes proces med at formulere en UBU-strategi i deres kommune.

Og sidst, men ikke mindst, er det vigtigt at vedligeholde det samarbejde, der allerede er ved at blive etableret mellem forvaltningerne i kommunerne, samt vedligeholde det øgede fokus på bæredygtighed og UBU, der er opstået i kommunernes aktiviteter gennem projektet indtil nu.

Baggrundslitteratur

BEK nr. 856 af 01/07/2014: Bekendtgørelse om formål, kompetencemål og færdigheds- og vidensmål for folkeskolens fag og emner (Fælles mål).

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=164145#Kap1> [Hentet den 04.08.2015]

Dalsgaard, J. (red.). 2014. *UNESCO-arbejdet i Danmark 2014-2017 – strategi og handlingsplan*. Undervisningsministeriet.

Nordin, L.L., Madsen, K.D., Andersen, T.T, Simovska, V. (2014). *Kommunernes arbejde med sundhedsfremme og bæredygtig udvikling i relation til folkeskolen – En spørgeskemaundersøgelse på kommunalt niveau*. AU IDEAS PILOT CENTRE. RESEARCH IN SCHOOLS FOR HEALTH AND SUSTAINABILITY. WORKING PAPER NR.3/2014. København: Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU) Aarhus Universitet. Rapport.

Sciencekommuner – uddannelse skaber vækst. Erfaringer og gode råd fra projekt Sciencekommuner 2008-11. Lundbeckfonden. Ministeriet for Børn og undervisning. Dansk Naturvidenskabsformidling. Pjece.

Sølberg, J. (2010). *Sciencekommuner. Evaluering af Science-kommuneprojektet 2008-2009*. Danmarks Pædagogiske Universitetsskole. Aarhus Universitet. Rapport.

Proposal for a Global Action Programme on education for sustainable development as follow-up to the united nations decade of education for sustainable development (DESD) after 2014:

<http://www.unesco.org/new/en/unesco-world-conference-on-esd-2014/esd-after-2014/global-action-programme/> [Hentet den 19. maj 2015]

Roadmap for implementing the Global Action Programme on Education for Sustainable Development. (2014). France. Paris: UNESCO.

Trolle, O. (2014). *Evaluering af Projekt Grøn Generation. Første delrapport 2014*. Institut for Naturfagenes Didaktik, Det Natur- og Biovidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet. Rapport. Kan downloades her: <http://www.ind.ku.dk/projekter/grongeneration/>

Bilag 1: Udvikling af UBU-aktiviteter i kommunerne

Kommune	UBU-aktivitet 2014	UBU-aktivitet 2015	Udvikling
Fredericia	<p>Har hidtil haft nogle projekter - fx den her naturvidenskabsfestival, har vi kørt nogen gange. Det er i uge 37. Og så har vi haft nogen projektting: fx klimatopmøde for de større klasser for nogle år siden. Der er i hvertfald en gang om året en større aktivitet i det område.</p> <p>I forbindelse med vores naturvidenskabsfestivalsuge. Der har vi sat UBU på dagsordenen hvor vi siger vi skal prøve at vise de unge mennesker hvordan man kan arbejde med bæredygtig udvikling.</p>	<p>Naturvidenskabsfestivalen. Det egentlig det der er tænkt, hvor man kan sige vi gør det jo i forvejen, nu propper vi det bare ind under den hat der hedder grøn generation og så med noget fokus på - mere på noget bæredygtighedstankegang. Så man ikke ser det som noget man først og fremmest skal, men som noget - vi gør det jo i forvejen.</p> <p>De samme som sidste år. Naturvidenskabsfestival, klimatopmøde, affaldsuger.</p>	De samme aktiviteter men med større fokus på bæredygtighed.
Horsens	Tilbud til skolerne: Miljøministeriet har: Ren uge. Vi har 5 fordi der er så mange der melder sig til.	Rene uger med 5. klasserne. Økologiske institutioner. Samarbejde med virksomheder hvor skolerne skal ud og finde på løsninger for virksomheder. Det er noget der kører i forvejen.	Det samme.
Hvidovre	Klimakonkurrence - eleverne arbejder med det i 3-4 uger og derefter er der en finaledag.	<p>Vi har en hel del UBU-aktiviteter. Vi har naturcentret her vi har noget omkring affaldssortering, vi har noget omkring vand, vi har fotosyntese/respiration global opvarmning og sådan nogen, som jo er UBU-aktiviteter faktisk. Så har vi kommunens - altså vi har vandforsyningen, hvor vi har lanceret dem, og som jeg sagde Gaia Solar har vi et samarbejde med omkring noget solcelleproduktion og hvordan børn kan komme ud og lave solceller hos dem. Så har vi vandværkstedet og så har vi Skraldebanden. En masse aktiviteter som vi prøver at få spredt ud over hele året.</p> <p>Der er mange aktiviteter der bliver lagt ind under Grøn Generation: Forskningens døgn, Naturvidenskabsfestival, Naturfagsmøderække, Naturfagsmaraton, KRIBLE KRABLE, Sciencetalenter, Mobile</p>	Der er mange UBU-relaterede aktiviteter, og mange af dem bliver lagt ind under grøn generation.

		Science Centre, Klimakonkurrencen.	
Kolding	<p>Ikke helt fast. Det er mere eller mindre ved at blive en fast ting. Vi har i virkeligheden mange aktiviteter. Fra der hvor jeg sidder der har vi nogen helt brede aktiviteter. Fx havde vi en energy-day - altså noget hvor vi laver noget klimafestival eller noget bæredygtighedsfestival centrale steder i byen og det er ved at være årligt tilbagevendende at vi laver den slags aktiviteter. Vi har jo masser hvor vi sådan er ude i landsbyer hvor vi laver en masse ting i forhold til klimaadfærd hos borgere ude i lokalområder. Så har vi jo som sagt de her grønne institutioner hvor man ude i daginstitutionerne har forskellige aktiviteter. Det er jo ikke sådan nødvendigvis en UBU-aktivitet. Der kan de jo selv lave nogle aktiviteter. Men de forpligter sig ihvertfald til at lave nogle aktiviteter hvert år. Vi har også grønne butikker hvor vi laver noget event hvert år med henblik på at borgerne lærer de grønne butikker bedre at kende.</p>	<p>Ressourcestyring - førskoleområdet. Energikoordinatorer. Skarpt fokus på det - energireovering. Det bliver et fokus hos servicelederne. En forpligtigelse til at arbejde med miljø- og bæredygtighedsundervisning. Fokus på biodiversitet.</p>	<p>Skarpt fokus på bæredygtighed i mange aktiviteter.</p>
Lejre	<p>Vi har arbejdet nogle år med et projekt der hedder den økologiske kommune. Og vi lægger den her indsats oveni det vi allerede gør. Og der har været en række kursustilbud til lærerne, som skal inspirere dem til undervisningen. Og vi har et netværk inden for dagtilbudsområdet som også arbejder med det naturpædagogiske, og alt det her med dyrkning i børnehaven er også noget der fylder noget. Vi er lige begyndt at have</p>	<p>Det vil vi i hvert fald i år sørge for at vi får mere fokus på, hvad er de bagvedliggende tanker - et mere teoretisk fokus end vi har haft de foregående år.</p>	<p>Samme aktiviteter men med et skærpet teoretisk fokus.</p>

	børnehavehøns. Der er fem børnehaver der som forsøg får høns her, med henblik på at udbrede det koncept til andre også.		
Næstved	Den kunne kobles sammen til årets klimafestival der ligger i september. Alternativt kan det være vi prøve at gøre noget sammen med en kollega der er gang med et innovationsprojekt der ligger i oktober måned.	Den store klima-udfordring for 8. årgang. Passer ind i deres tema: El, vand og varme. Blandt andet i samarbejde med klimaambassadørerne fra Concito.	Har fået konkrete UBU-aktiviteter, hvor der før var overvejelser omkring dem.
Randers		Netværksdag hvor skolerne har fokus på bæredygtighedsprojekter. Også på vores naturskole-område har vi også nogle faste rammer - vi vil godt have dem defineret endnu mere - endnu tydeligere og klarere. Igen, det er ikke noget jeg kan gøre siddende i Miljø og Teknik, det er noget vi skal være sammen om. Det har vi ikke haft lejlighed til. Det er ikke ret mange timer vi har haft.	
Sønderborg	Ikke formuleret som UBU. Men House of science har en hel masse forskellige understøttende aktiviteter. Fx Forskningens døgn, som er 3 døgn hvor jeg har fået 12-13 fantastiske foredragsholdere til byen. Og der er et af dem der handler om genbrug af vindmøllevinger og der er et af dem der handler om forbrug af vandressourcer, og der er et af dem der handler om klimaforandringerne. Så der er en tredjedel af de her foredrag - næ der er flere endnu for der er også et der handler om energispild fra huse - så en tredjedel af de her foredrag er møntet mod direkte UBU-relaterede emner. Det bliver House of Science der betaler for det.	Rent vand 650 børn - det vokser. Handler om at spare på vandet og bruge vandet energirigtigt, så man ikke frådser for meget med det. Men også på grund af klimaet så separerer man... Vi har kastet os ind i det i det forfængelige håb om at flytte noget. Det er egentlig et enkelt budskab men det er rigtig svært at få folk til at forstå det. Spare på vandet og så det der med at erkende at der er to slags vand. Det er vores fokus her. Og igen har vi en uge der består af - det er samme koncept vi har brugt i de to uger: at de får nogle materialer ud, de får besøg af dem fra forsyningen som fortæller om og laver lege med dem og sådan noget lignende, vi har en naturskole involveret som tager dem med ud og viser dem noget ude i naturen. Hvad er det vi skal passe på derude og det sidste vi har fået koblet på her er at vi	Har fået helt konkrete UBU-aktiviteter.

		<p>har fået koblet en på der leger med sproglege. Så vi har forbundet os igen tværsektionelt med en der gerne vil lege noget sprog ind i børnehaverne og så skal han lave vandlege på tysk. Det er fordi der er en international satsning her hvor man gerne skal have sprogene ind tidligt. På den måde forener vi kræfterne.</p> <p>Rent vand i uge 12, Naturfagsfestival. Affaldssortere.</p> <p>Vi har de tre aktiviteter hvor der kommer nogen udefra og besøger nogen aftalte institutioner som er med i projektet. Så har vi det som de hver i sær selv arbejder med.</p> <p>Rent vand i uge 12. Der samarbejder vi med kommunens tekniske afdeling. Vi har også en vogn der køre ud og filmer ned i kloakker. og den regner vi også med kommer ud hvor børnene kan se på tv-skærmen, hvordan det ser ud nede i afløbssystemer.</p>	
--	--	--	--

Bilag 2: Kommunernes udvalgte udfordringer fremlagt ved midtvejsseminar maj 2015

	Kommunernes udvalgte UDFORDRING fra: ”Vor UBU-fremme-strategi har fokus på”:
Fredericia	Implementeringen af en grøn generation strategi på skoler/institutioner vil blive en udfordring. Hvordan får vi engageret hele 0-18 års området på en positiv måde, så institutioner/pædagoger og skolerne/lærerne ikke opfatter det som noget, der er dikteret ovenfra?
Hvidovre	Målet er, at børn og unge skal opleve en rød tråd omkring naturfagene fra førskolealderen til ungdomsuddannelsen. Udgangspunktet er børn og unges potentialer og den daglig naturfagsundervisning i skolerne og børnehaverne. Vi ønsker samarbejde med andre lokale naturfaglige aktører, så der skabes et kreativt, innovativt læringsmiljø, der medvirker til, at eleverne oplever UBU som relevant, spændende og meningsfuldt
Høje Taastrup	Hvordan kan UBU om affald åbne dialogen mellem skoler og kommunens genbrugsfirmaer?
Kolding	Hvordan sikrer vi børn og unge kendskab til og ejerskab for lokale natur- og miljøprojekter? Hvordan sikrer vi deling af deres opnåede viden/resultater med lokalsamfundet?
Lejre	At arbejde med UBU kræver en opmærksomhed på metoden, der undervises på – hvordan får man denne metode ind under huden på skolernes undervisere?
Næstved	Hvordan sikrer vi, at lærere, skoleledere, forældre, politikere og øvrige interessenter ser GG som meningsgivende, så der er bred opbakning, når strategien skal implementeres efter 2016?
Randers	Hvordan udvikler vi vores eksterne læringsmiljøer i Randers Kommune, eksempelvis affaldsterminalen og Naturcenteret, så eleverne får de optimale læringsmuligheder?
Sønderborg	Hvordan kan Grøn Generation gennem dialog og involvering give ejerskab til affaldssortering i alle kommunens institutioner?
Vallensbæk	Hvordan kan kommunen formidle naturoplevelser, biodiversitet med henblik på større indsigt og forståelse for bæredygtig udvikling hos de fremtidige generationer?

(Kilde: <https://grongeneration.wikispaces.com/Midtvejsseminar+++posters>)